

Stanovisko

ke stížnosti 23 redaktorů zpravodajství ČT podepsané Danielou Drtinovou a Adamem Komersem a k následnému vyjádření ředitele zpravodajství ČT Zdeňka Šámala

Podnět 23 redaktorů předložený Radě ČT obsahuje tato konstatování:

- redaktorům je bráněno v plnění § 2, odst. 2) písm. a) zákona o ČT, tj. „poskytování objektivních, ověřených, ve svém celku vyvážených a všestranných informací pro svobodné vytváření názorů“
- plnění úkolů veřejné služby v oblasti televizního vysílání je ohroženo
- může se jednat o systematické a cílené využívání veřejnoprávního zpravodajství ke službě jedné politicko-obchodní skupině (není specifikováno, dle popisu konkrétních případů zřejmě SPOZ)
- dochází k cenzorským zásahům či pokusům o ně, k příkazům vedoucím k porušování objektivity a vyváženosti ze strany šéfredaktora zpravodajství

Uvedená tvrzení jsou doložena dvanácti příklady (7+5 v příloze), které jsou buď oponovány nebo upřesňovány vyjádřením ředitele zpravodajství ČT Zdeňka Šámala.

Již po letmém seznámení s oběma dokumenty lze téměř s jistotou vyloučit druhé tvrzení o ohrožení úkolů veřejné služby. Rovněž pro třetí tvrzení nebyl snesen dostatek důkazů, neboť se zde vychází ze spekulace, že současný prezident Miloš Zeman je reprezentantem „jedné politicko-obchodní skupiny.“ Příklady eliminace skandalizujících momentů z informování o aktivitách Miloše Zemana při vykonávání prezidentského úřadu rozhodně nemohou být interpretovány jako služba „jedné politicko-obchodní skupině.“

Podnět Daniely Drtinové a Adama Komerse se opírá o znění zákona o České televizi 483/1991, v němž se praví, že „*Hlavními úkoly veřejné služby v oblasti televizního vysílání jsou zejména poskytování **objektivních, ověřených, ve svém celku vyvážených a všestranných informací** pro svobodné vytváření názorů.*“ V podání je zpochybňována nejen objektivita, ale především vyváženost, kterou zákon o ČT již dále nerozvádí, ale kterou podrobněji specifikuje vysílací zákon 231/2001 pro všechny provozovatele vysílání a to v § 31 „Práva a povinnosti při vysílání programu“:

„(2) Provozovatel vysílání poskytuje **objektivní a vyvážené informace** nezbytné pro svobodné vytváření názorů. *Názory nebo hodnotící komentáře musí být odděleny od informací zpravodajského charakteru.*

(3) Provozovatel vysílání je povinen zajistit, aby ve zpravodajských a politicko-publicistických pořadech bylo **dbáno zásad objektivity a vyváženosti** a zejména nebyla v celku vysílaného programu jednostranně **zvýhodňována žádná politická strana nebo hnutí**, popřípadě jejich názory nebo názory jednotlivých skupin veřejnosti, a to s přihlédnutím k jejich reálnému postavení v politickém a společenském životě.“

Zařazení pojmu objektivita do právní normy a její spojení se sankcemi je problematickým bodem české mediální legislativy. Kritické názory na tuto skutečnost sdílí i velká část právnické obce. Za všechny uvádím citaci z komentáře Aleše Rozehnalů v týdeníku Marketing a Média z 11. listopadu: „**Pojem objektivní a vyvážené informace je neurčitým**

právním pojmem, který zahrnuje jevy nebo skutečnosti, jež **nelze úspěšně zcela přesně právně definovat**. Jejich obsah a rozsah se navíc může měnit, např. v závislosti na čase a místě. Právní pojem objektivit je nutno vnímat optikou, která je pro posuzování sporů a pocit objektivit na straně účastníků vyjádřena tezí "audiatur et altera pars" (budiž slyšena i druhá strana). V televizním zpravodajství samozřejmě nelze zcela kopírovat principy dané soudnímu řízení, ale tomuto vzoru by se vysílání mělo blížit.“

K pojmu objektivit a vyváženosti se již několikrát vyjadřovaly soudy. Jejich stanovisko se často odkazuje k rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, jak ukazuje citace z jednoho judikátu zveřejněného na webu Rady pro rozhlasové a televizní vysílání (<http://www.rtv.cz/cz/files/judikaty/3As6-2010.pdf>):

„K pojmům zpravodajství a publicistika, jakož i objektivit a vyváženost, se podrobněji vyjádřil Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku ze dne 26. 5. 2010, č. j. 3 As 6/2010 - 71. Vyšel především z žurnalistické doktríny (v podrobnostech viz odkazy na žurnalistickou literaturu obsažené v uvedeném rozsudku), podle níž je úkolem **zpravodajství pohotově přinášet věcnou informaci o aktuální události**, kdežto účelem publicistických sdělení je informace komentovat a hodnotit, své adresáty pak získávat, přesvědčovat a vybízet. Smyslem zpravodajství je tedy výlučně veřejnost nezaujatě informovat, teprve cílem publicistiky je veřejné mínění ovlivňovat. Objektivit je základním požadavkem kladeným na zpravodajství, které se pokouší věcně, nestranně a nemanipulativně oddělit zprávu od komentáře. Ústřední charakteristikou takového postupu je ověřování pravdivosti výpovědi. Pojem **objektivit tedy v sobě zahrnuje správnost (přesnost), transparentnost (uvádění pramenů) a věcnost (absence vlastních hodnocení)**. Nevyvážeností je pak skrytá forma stranickosti, kdy jsou v určité kontroverzní situaci některé názory potlačovány ve prospěch názorů jiných. Jinými slovy spočívá zásada vyváženosti v požadavku na „rovnoměrné zastoupení politických alternativ, co do rozsahu a úpravy zpravodajství.“

Pro tvrzení, že „vysílání veřejné služby je ohroženo,“ které implikuje závěr, že vysílání ČT ve zpravodajství svou službu neplní, chybějí v podání přesvědčivé důkazy. Nejen z následného vyjádření Zdeňka Šámala, ale i prostou laickou kontrolou dostupnou komukoli prostřednictvím on-line archivů ČT na webu, je možné zjistit, že v jedenácti z uvedených dvanácti příkladů nebyla žádná relevantní informace o probíhajícím politickém dění veřejnosti zamlčena, ani nebyla podána nepravdivě. Nehledě na to, že kontinuální zpravodajství ČT přináší v průběhu měsíců a let tisíce až desetitisíce příspěvků a reportáží, které nejsou veřejností zpochybňovány z hlediska správnosti, transparentnosti a věcnosti, jak uvádí judikát NSS.

Možnou jedinou výjimkou z dvanácti uvedených případů tvoří natáčení reportáže „**černá stavba zastupitele ČSSD**“ Rudolfa Demeše, které vedení zpravodajství v červnu 2012 zastavilo – jak uvádí materiál Zdeňka Šámala - z podnětu ředitele zpravodajství a na základě následného rozhodnutí šéfredaktora Petra Mrzeny spolu s Adamem Komersem. Šámalova argumentace o „*možném zneužití zpravodajství ČT v sousedských sporech*“ zde není příliš přesvědčivá a není vyloučeno, že šlo skutečně o „*zásah vedení zpravodajství ČT*“ ve prospěch partikulárního, nikoli veřejného zájmu. Na druhé straně překvapuje, že tento případ se v podání objevuje po šestnácti měsících, což naznačuje jistou účelovost pro použití v osobním či kompetenčním sporu jednoho z petentů.

Podobnou účelovost lze zaznamenat v případě „**Čínský orchestr v Praze – 2.2.2013**.“ Také tady se jedná o několik měsíců starou kauzu, na kterou se náhle upozorňuje v souvislosti s ohrožením nezávislosti či nestrannosti v době voleb do Poslanecké sněmovny. Jak z předložených dokumentů vyplývá, o natočení reportáže požádal své bývalé kolegy jeden

z pracovníků ČT, což Zdeněk Šámal popisuje tak, že avízo akce dostal „od kolegy ČT. Šlo však o avízo zcela legitimní, které jen dál zamířilo do redakční agendy, dále veřejně probírané na plánovací poradě.“ V podání se zdůrazňuje pokyn šéfredaktora Petra Mrzeny zařadit – přes odpor redaktorky – do večerní reportáže vystoupení Jana Kohouta, zástupce Smíšené česko-čínské komory, které se vysílalo v ranním vysílání. Tento pokyn pak podání spojuje s faktem, že „Jan Kohout je dnes ministrem zahraničí v demisi ve vládě Jiřího Rusnoka“ (tedy v „Zemanově“ vládě, kdo to ovšem měl v lednu vědět?) a že Smíšená česko-obchodní komora „byla organizátorem čínského koncertu a je z části financována společností PPF“ (zde odkaz míří přímo na ředitele ČT, jenž kdysi pracoval v PPF).

Ke zbývajícím deseti případům uvádím tato stanoviska:

„Prezidentova „viróza“ ČT24 - 9.-11.5.2013.“ O indispozici prezidenta při otevírání korunovačnických klenotů byla veřejnost informována 9.5. v přímém přenosu i dalších zpravodajských relacích (viz popis Zdeňka Šámala, záběry jsou dodnes ke zhlédnutí na archivu ČT). Veřejnost o tuto obrazovou informaci nebyla ochuzena. Jestliže šéfredaktor o den později nechtěl pod citací oficiálního prohlášení Hradu obrazově zvýrazňovat prezidentovy potíže, speciálně záběry s vrávoráním, pak to chápu nikoli jako cenzuru, ale jako výraz informační politiky média veřejné služby, kterému nejde o laciné senzace, ale o věcnou informaci. Dohady o tom, že „viróza“ nebyla asi jen virózou, byly rozumně přenechány zpravodajství jiných médií, u nichž má infotainment přednost před informací.

Jestliže souhlasím s tím, že bylo správné nevyužívat a nezdůrazňovat skandalizující moment prezidentovy indispozice – zavrávorání, pak na druhé straně se domnívám, že použití zcela neutrálních archivních záběrů Miloše Zemana jako obrazový doprovod zprávy o prezidentově viróze ve zpravodajství 10. května v 13:10 a 15:05, nebylo z novinářského hlediska profesionální. Pokud se použily archivní záběry, měly být z přímého přenosu celé události a nikoli z nějaké jiné akce, kde byl Miloš Zeman zdravý.

„Prezidentova viróza – 168 hodin – 10.5.2013.“ V podání, kde je chybně uvedené datum (správně neděle 12.5.) se celá stížnost týká výchozího postoje šéfredaktora a jeho výslovného zákazu použít záběry vrávorajícího prezidenta. Zdeněk Šámal vysvětluje, že tento zákaz se týkal pouze zařazení do rubriky „Perla na konec – Vtípek na konec.“ Záběry indisponovaného a vrávorajícího prezidenta byly nakonec využity v plném rozsahu v rubrice „Malostranské korekce.“ Tedy ani v tomto případě ČT veřejnosti nic nezamlčela, satirický pořad 168 hodin nenechal prezidentovu indispozici bez povšimnutí. Zdeněk Šámal svá tvrzení dokládá záznamem emailové korespondence moderátorky se šéfredaktorem o způsobu zařazení „virózy,“ což v konečném výsledku vyznívá spíše v prospěch než v neprospěch šéfredaktora - byl ochoten o věcech diskutovat a přijmout takové řešení, které konečný výstup do vysílání nepoškodilo v tom smyslu, že by něco zkresloval či zamlčoval. Tento záznam zároveň naznačuje, že stížnost v tomto bodě byla účelová a zkresleně interpretovaná. Konečný verdikt by však vyžadoval zveřejnění celé e-mailové korespondence, nejen jejího závěru.

„Prezidentská volba – Benešovy dekrety – 20.1.2013.“ Tento bod stížnosti naprosto nechápu. Rozhodnutí o tom, zda tisková konference Karla Schwarzenberga se bude vysílat přímo nebo ze záznamu spadá plně do kompetence vedení zpravodajství ČT. Samotné podání uvádí, že „Tisková konference byla odvysílána až později během den pouze ze záznamu.“ Tedy opět nedošlo k žádnému výpadku, ČT splnila svoji povinnost informovat veřejnost o důležitých událostech předvolební kampaně. Zdeněk Šámal rozhodnutí celkem logicky

zdůvodňuje citacemi ze schválených Pravidel předvolebního vysílání a dokládá, že žádnému z prezidentských kandidátů se nedostalo privilegium přímého přenosu tiskové konference.

„Prezidentská volba – Lživý inzerát proti Karlovi Schwarzenbergovi – 1. den 2. kola – 25.1.2013.“ Pro posouzení této stížnosti je vhodné zhlédnout z archivu jednak volební relaci redaktora Borka v 17:35 a dále večerní Události v 19:00. Podvečerní relace totiž vysílala informace o průběhu volby Karla Schwarzenberga, Miloše Zemana a Václava Klause včetně jejich následných vyhlášení. Miloš Zeman pouze utrousil pár vět při příchodu do volební místnosti (0:20). Václav Klaus využil svůj příspěvek (1:20) k obhajobě amnestie, propagaci knihu svého institutu a k vyslovení zklamání z úniku jeho SMS o emigraci (když vyhraje kníže). Karel Schwarzenberg byl v této relaci představen nikoli při volbě, ale v následné debatě s novináři. Dvouminutový záznam obsahoval rozhovor, v němž Karel Schwarzenberg odpovídal na otázky „jaké máte očekávání“, „co budete teď dělat“, „jaké máte pocity“, „co jste udělal pro to, abyste přesvědčil nerozhodnuté voliče“, „co říkáte inzerátu v Blesku“ (odpověď – je to svinstvo, když se lže). Následně se vysílalo dalších 50 sekund rozhovoru s Karlem Schwarzenbergem, v němž prezidentský kandidát vysvětloval, proč opomněl dát svůj volební lístek do obálky. V závěru tohoto rozhovoru pak znovu komentoval inzerát v Blesku slovy: „Je to lež, je to smutné, co se stalo v této kampani.“

V podání petentů pak vznikla tato situace: *„Po odvysílání šéfredaktor Petr Mrzena zařazení příspěvku v rozporu s původní domluvou zkritizoval. Následně šéfredaktor chtěl nahradit vyjádření Karla Schwarzenberga k inzerátu spotem o tom, že se Karel Schwarzenberg spletl a místo obálky s hlasovacím lístkem vhodil do volební urny pouze prázdnou obálku. Editor neuposlechl, výměnu spotů neprovedl. Spoty ve zprávách zůstaly oba. Reakce na inzerát ale už jen jako krátká čtená zpráva.“*

Zdeněk Šámal k tomuto případu sdělil, že *„není schopen polemizovat s detaily údajného postupu šéfredaktora. Asi by bylo na místě, aby zdroj informací vystoupil z anonymity a zejména údajnou diskusi více konkretizoval.“*

Z mého pohledu bylo jednání šéfredaktora logické. Jeho kritika zařazení se zřejmě vztahovala k velikosti prostoru, který dostal Karel Schwarzenberg v odpoledním zpravodajství vzhledem k možné námitce zvýhodňování jednoho kandidáta (téměř tři minuty proti dvaceti sekundám Miloše Zemana), a také k tomu, že akt volby Karla Schwarzenberga nebyl zobrazen, pouze komentován jeho vysvětlením omylu redaktorce ČT. Žádost o zařazení autentického volebního aktu Karla Schwarzenberga u volební urny, tedy nejen jeho komentování, do večerních Událostí pokládám za oprávněnou. Pokud by však byla pravda, že Mrzena žádal o vyřazení Schwarzenbergova vysvětlení svého omylu, pak by to bylo šéfredaktorovo pochybení. Toto tvrzení by se mělo dokázat a zjistit, zda konečná uspokojivá verze byla výsledkem dohody nebo toho, že „editor neuposlechl.“

Údajná „krátká čtená zpráva“ jako reakce na inzerát měla toto znění, které četl moderátor Jakub Železný, částečně překrýván ilustračními záběry z voleb: *„Karel Schwarzenberg podává trestní oznámení kvůli inzerátu v dnešním vydání bulvárního listu Blesk. Inzerát podle Karla Schwarzenberga porušuje volební zákon. A jak prezidentský kandidát uvedl, možná i porušuje zákon, který říká, že se nesmí šířit poplašná zpráva. Upozorňuje na pasáž, kde stojí, že Schwarzenberg připravuje půdu pro vrácení majetku potomkům válečných zločinců. Schwarzenberg to označil za lež. Inzerát podle ČTK podal pražský advokát Vladimír Zavadil s tím, že tak udělal sám. Zavadil byl dle záznamů Ústavu pro studium totalitních režimů příslušníkem Státní bezpečnosti. Od inzerátu se už distancoval tým kandidáta Miloše Zemana.“*

Ve srovnání s autentickými záběry, ve kterých Karel Schwarzenberg pouze krátkými větami odsoudil lživý inzerát, televizní divák naopak touto „krátkou“ čtenou zprávou získal rozšířenou a úplnou informaci o této kauze, nad rámec výroků: Je to lež, je to svinstvo.

Na výtku, že „v pondělí 14.1.2013 se oproti všem dosavadním zpravodajským zvyklostem nehrály zahraniční ohlasy na první kolo prezidentské volby,“ Zdeněk Šámal odpovídá, že tyto ohlasy byly vysílány v Událostech již 13. ledna a dokládá to záznamem vysílaných textů.

„**Prezident Miloš Zeman a byty OKD**“ Výčitka petentů směřuje k tomu, že ČT nekomentovala výrok prezidenta, který navrhl, aby vlastník převedl byty OKD na moravskoslezský kraj a pak z výnosů financoval útlum dolu, a to v tom smyslu, že „*Zemanův návrh je nerealizovatelný*,“ když „*skutečnost, že je nereálný, na rozdíl od ostatních médií zcela ignorovala*.“ Zde se spoléhám na vyjádření Zdeňka Šámala, v němž se uvádí, že ta „ostatní média“ tvořil pouze server Aktuálně.cz, následně citovaný ČTK.

Jak dále Šámalovo vyjádření uvádí, k Zemanovu návrhu se vyjádřilo šéf OKD i mluvčí RPG byty. Tvrzení, že ČT „*prezidenta Zemana prezentovala jako autora návrhu „řešení pro Paskov“, aniž by jeho myšlenku zkonfrontovala s již známými fakty*“ tudíž není příliš podloženo argumenty, neboť „známá fakta“ prezentoval pouze jeden internetový server, a ke konfrontaci s dalšími účastníky této události došlo jak odpoledne (mj. také v Událostech z regionu), tak ve večerních Událostech i v Událostech, komentářích na ČT24 (v debatě kriticky k Zemanově návrhu vystoupil Pavel Juříček, viceprezident Svazu průmyslu a dopravy ČR)

Můj názor po zhlédnutí Událostí a Událostí, komentářů: zpravodajství k prezidentově návrhu se soustřeďovalo na bezprostřední reakce účastníků celého problému, nikoli na jeho analýzu jeho realizovatelnosti. V těchto reakcích se objevily jak kritické (Pavel Juříček), tak souhlasné (Jiří Rusnok) postoje k tomuto návrhu. V tomto přístupu nevidím žádné pochybení.

„**Zemanova spanilá jízda po republice.**“ Podání kritizuje reportáž o návštěvě prezidenta Zemana v Brně v Událostech 25. září, a to ve dvou bodech: kvůli favorizaci Michala Haška ve vnitrostranickém soupeření v ČSSD a také proto, že „*reportáž navíc vyzněla pro prezidenta oslavně, bez náznaku kritické analýzy*.“ V prvním bodě je tato kritika absurdní, neboť jestliže Michal Hašek jako hejtman jihomoravského kraje byl hostitelem prezidenta a pohyboval se v jeho blízkosti, nebylo možné ho ze záběrů vystříhat. Expozice jeho osoby na obraze vyplývala ze situace a nebyla nijak zdůrazňována.

Ke druhému bodu kritiky: nelze říci, že reportáž „*vyzněla oslavně*,“ je však možné konstatovat, že se vyhýbala konfliktním momentům brněnského pobytu, byla prostým popisem denního programu návštěvy Miloše Zemana a jeho ženy. Pokud mně na ní něco vadilo, pak to bylo soustředění na nepodstatné bulvarizující detaily (útržky Zemanových výroků o cestě po dálnici D1, pochválení vinných sklípků, popis poledního menu v luxusní restauraci).

Při Zemanově pobytu v Brně došlo na náměstí Svobody k incidentu s vytrvale pískajícím mužem, který byl později odveden policií. ČT o tomto incidentu informovala, ovšem v jiných relacích – například v Událostech v regionech. Ve večerních Událostech se tento incident popsal pouze větou „*Ne všichni ale prezidenta vítali*.“ Zdeněk Šámal k tomu dodává: „*a po této větě následovala ukázka pískotu z publika*,“ což ne zcela koresponduje s realitou. Uvedená „ukázka“ se totiž sestávala pouze z krátkého záběru na tribunu podbarvená gerojšem publika včetně pískotu. Vzhledem k tomu, že se dalo předpokládat, že ostatní média incidentu s pískajícím cyklistou budou věnovat velkou pozornost, bylo možná vhodné, aby se uvedený muž při své „pískací“ akci alespoň krátce v záběru objevil.

Právě na tomto případě je možné ilustrovat problém rozdílného pojetí zpravodajství u komerčního a veřejnoprávního média. Televize Nova svoji reportáž o Zemanově pobytu v Brně téměř celou věnovala incidentu s pískajícím mužem a zbytek programu popsal v závěrečném stand-upu několika větami. Jak z něj vyplývá (viz níže uvedený přepis), také

televize Nova zaregistrovala nadšený potlesk na krajském úřadu, který dle petentů měl být zpochybněn jako nedobrovolný. Ve zpravodajství Novy však chybí zpráva o prezidentově postoji a pokroku ve věci dostavby dálnice z Brna na Vídeň a další věcné informace, kterou reportáž ČT obsahovala.

Zatímco Nova dala přednost podružné události na úkor události hlavní, ČT se držela programu a podružnou událost vypustila. O zpravodajské hodnotě této či dalších podobných podružných událostí se mohou, a také budou, vést neustálé diskuse. Je to přirozená součást žurnalistické práce. Jestliže záběr protestujícího pískajícího muže nebyl v hlavní zpravodajské relaci Události večer uveden, neznamená to, že by ČT porušila své povinnosti veřejné služby, tím spíše, že základní informace o zadržení muže se v regionálním vysílání – a podle Šámala i v dalších relacích – objevila. Já osobně bych však jeho záběr do večerní relace krátce vestříhl.

(Pro informaci: stand-up reportérky TV Nova Kateřiny Pichalové TN 25.9.2013: *„Tak kromě toho zmíněného incidentu ho Brňané přivítali více než vřele. Dokonce se od zaměstnanců krajského úřadu dočkal nadšeného potlesku. Jak by také ne, vždyť jihomoravským hejtmanem je Michal Hašek. Muž, který v ČSSD představuje zemanovské křídlo. Zeman daroval Haškovi stolní lampu a na oplátku za to dostal několik lahví kvalitního jihomoravského vína. Miloš Zeman dnes podiskutoval se studenty Právnické fakulty a potom samozřejmě jeho dcera Kateřina se oddělila a mezitím vyrazila do psychiatrické léčebny v Brně na oddělení, které se zabývá poruchami příjmu potravy. No, a Miloš Zeman zůstává na jihu Moravy až do pátku.“*)

„Ministr za SPOZ a personální čistky.“ Podle podání došlo *„k porušení Pravidel předvolebního a volebního vysílání ČT“* při informování o personálních změnách v rezortu Ministerstva dopravy. A to tím způsobem, že ministr dopravy Zdeněk Žák, volební lídr SPOZ v Praze a kandidát do Poslanecké sněmovny se *„objevil v přímém vstupu v relaci Události ... bez jakékoli oponentury a konfrontace“*.

Účelovost této výtky je zřejmá na první pohled, pokud si uvědomíme, že 1.10.2013 ministr dopravy Zdeněk Žák odvolal ve svém rezortu tři šéfy - Davida Čermáka z Ředitelství silnic a dálnic, Jana Skalického z Ředitelství vodních cest a Pavla Kodyma z Drážního úřadu. Zcela oprávněně to byla událost číslo jedna v Událostech i v Událostech, komentářích. Pravda, přímý vstup v Událostech měl informativní charakter, uváděná oponentura uváděná Zdeňkem Šámalem byla téměř nulová, nicméně předcházela mu příspěvek redaktora Linky, v němž vystupovali odvolaní ředitelé a některé výpovědi Zdeňka Žáka zpochybňovaly (např. ve věci komunikace Žáka s odvolaným ředitelem Skalickým). Večer v Událostech, komentářích pak proti Zdeňkovi Žákovi stál nejen oponent Martin Veselovský, který Žáka konfrontoval s nekompatibilitou jeho výpovědí, tak odvolaní ředitelé Skalický a Kodým.

Interpretovat toto přirozené plnění informační povinnosti ze strany ČT jako *„propagaci konkrétního kandidáta na funkci poslance nebo politického subjektu.“* nesvědčí ani o seriózní argumentaci petentů, ani o jejich chápání plnění veřejné služby v televizním zpravodajství.

„Šéf legendárního JZD a kandidát SPOZ v Zlínském kraji.“ Závěr předchozího odstavce platí i pro tuto výtku, která je založena na údajném porušení pravidla: *„Ve všech zpravodajských a politicko-publicistických pořadech, v nichž vystupují představitelé politického života a veřejné správy, bude uvedena stranická příslušnost takových osob bez ohledu na to, zda kandidují ve volbách či nikoliv.“* Ve zpravodajství 22.10.2013 u Františka Čuby uvedení stranické příslušnosti chybělo. František Čuba však v pořadu nevystupoval a celá zmínka o návrhu na jeho vyznamenání byla uvedena v této souhrnné čtené zprávě: *„Mezi osobnostmi, které letos prezident Miloš Zeman vyznamená na státní svátek 28. října, zřejmě bude renomovaný chirurg Pavel Pafko. Ocenění podle ČTK převezmou i hlasatelka*

Kamila Moučková, herec Lubomír Lipský nebo někdejší předseda Zemědělského družstva Slušovice František Čuba.“

„Boj uvnitř vedení ČSSD – 6.8.2013.“ Tento bod jsem v archivech podrobně nezkoumal, neboť je podložen pouze tvrzením o diskusi šéfredaktora s editorem a nikoli výslednou podobou vysílání. Doslova: „*Šéfredaktor Petr Mrzena trval na větším prostoru pro statutárního místopředsedu Michala Haška v neprospěch předsedy ČSSD Bohuslava Sobotky.... „Shodujeme se všichni na tom, kdo dnes vyhrál? Vyhrál Hašek, tak ho musí být ve vysílání víc.“*“ Akceptuji proto vysvětlení Zdeňka Šámala, který ve svém stanovisku dokládá následné vyvážené vysílání ve věci vztahů Hašek/Sobotka. Zároveň souhlasím s jeho námitkou: „*Pokud se ovšem diskuse zvrhne do sféry, co kdy a kde údajně řekl – i s tím, že si výroky budeme vymýšlet nebo využívat jen v částech, které mají dokládat naši verzi příběhu, nelze se skutečně ničeho dobrat.“*

„Vztyčený prst výtvarníka Davida Černého na Vltavě.“ U tohoto bodu podle mého názoru více než kritéria objektivit a vyváženosti je třeba uplatnit kritérium podstatnosti. A zde vidím jeden z problémů současné situace ve zpravodajství ČT. Odhlédneme-li od vyjádření Zdeňka Šámala, který vznesené obvinění o okolnostech zařazení zprávy „až po naléhání redakce“, označuje za lež, je zřejmé, že v tomto bodě se evidentně rozcházejí názory některých lidí v redakci na to, zda zpráva je důležitá, podstatná pro informování voličů, či nikoliv.

Dle mého názoru provokační akt jednoho umělce, který umístí na Vltavu plastiku vztyčeného prostředníčku, by samozřejmě neměl být veřejnosti zamlčen už kvůli tomu, že se tak událo v exponovaném veřejném prostoru, který je v centru pozornosti. Na druhé straně však souhlasím s tím, že toto gesto, jakkoli provokující veřejný ohlas, nebylo natolik závažnou událostí, aby se stalo politickou událostí dne a bylo uvedeno v hlavní zpravodajské relaci večera. Zcela adekvátně bylo později komentováno v Událostech a komentářích v širších souvislostech vedení volební kampaně.

Závěrem:

Dokážu si představit, že výše uvedená rozhodnutí a řadu dalších pokynů, které ve finální fázi přípravy vedení zpravodajství prosazuje, někteří – zvláště mladší a radikálnější naladění redaktori – pokládají za cenzuru, a nikoli za odpovědnou redakční politiku veřejnoprávního média, které by nemělo sklouzávat do senzacechtivosti, bulvárnosti, a které by nemělo „naskakovat“ na kampaně ostatních médií a davové nálady té části veřejnosti, jež je aktivní a využívá prostředků sociální komunikace.

Nejsem podrobně seznámen s poměry v redakci zpravodajství ČT, nicméně oklikou jsem vyslechl již více stížností na autoritativní rozhodování šéfredaktora Mrzeny, včetně názoru, že ve zpravodajství dnes panují poměry „jako za normalizace.“ Co je znepokojující, jsou signály o tom, že v redakci panuje atmosféra strachu, která brání svobodné debatě a tvůrčímu přístupu k řešení každodenních problémů při plnění veřejné služby.

Stížnost, kterou podala skupina redaktorů zpravodajství Radě ČT, chápu jako souběh nespokojenosti některých redaktorů a editorů se způsobem řízení redakce, do něhož se slily nejrůznější vlivy – od kompetenčních sporů, přes osobní konflikty až po upřímné přesvědčení o tom, že vedení redakce zprávy cenzuruje.

Jak jsem pochopil, na tuto nespokojenost vrcholové vedení ČT nereagovalo, a proto se redaktori obrátili na Radu ČT jako nástroje veřejné kontroly práce vysílatele veřejné služby. Bohužel dvanáct uvedených příkladů, které dle podání „*dostatečně ilustrují, jak je v posledních měsících ohrožována objektivita a nestrannost zpravodajství televize veřejné*

služby,“ tomuto tvrzení neodpovídají, nedávají jim za pravdu, alespoň ve výsledné podobě vysílání, neboť až na výjimky nedocházelo k přehmatům a nedostatkům, a pokud se tak stalo, nebyly závažné.

Jedním z argumentů stěžovatelů, který jsem vyslechl, zní: *„k nedostatkům sice nedošlo, ale museli jsme řadu věcí prosadit přes odpor šéfredaktora,*“ na což vedení ve vyjádření ŘZ Zdeňka Šámala odpovídá, že na redakčních poradách se o věcech řádně diskutuje a každý má šanci se k věci vyjádřit. Já osobně pokládám za zcela normální jev, když ten, kdo nese finální odpovědnost, bývá opatrnější, než ten, kdo ji nemá. A bývá povahou média veřejné služby, že je v zásadě státotvorné, tj. aniž by slevilo na kritičnosti, snaží se sledovat veřejný zájem společně s demokratickými institucemi státu.

Pokud opatrnost a loajalita Petra Mrzeny k současnému establishmentu překračuje meze a brání odpovědné kritické žurnalistice, pak by bylo dobré přinést takové příklady, které vedly ke skutečným a závažným prohřeškům a nenapravitelným chybám při vysílání zpravodajství ČT.

Obávám se, že vyvrácení většiny obvinění vznesených podáním redaktorů ČT, pro něž jsem se pokusil shromáždit argumenty, věc nevyřeší, dokud nedojde k seriózní diskusi o tom, co je a co není cenzura, a také o metodách redakční práce a způsobu vedení interních diskusí. Sankce proti podavatelům stížnosti situaci mohou jenom zhoršit.

Myslím, že podstatu problému docela dobře postihl Petr Kamberský, který v komentáři v Hospodářských novinách 15.11.2013, kromě jiného napsal:

Americký sociolog William I. Thomas zformuloval skoro před stoletím pravidlo, pro něž se později vžil název Thomasův teorém: „Jestliže je určitá situace lidmi definovaná jako reálná, pak je reálná ve svých důsledcích.“ Tedy: jsou-li lidé přesvědčeni, že redakci vládní cenzura, chovají se podle toho - a je jedno, zda tam nějaká „objektivní“ manipulace je. Sociální situace je přesně taková, jak ji její aktéři vnímají. Žádný pohled zvenčí na ní nic nezmění.

Možná lepší než zkoumat a vyšetřovat by bylo zamyslet se, proč některé situace vnímá významná část spolku jako cenzuru - a udělat něco pro to, aby oba pohledy nebyly natolik rozdílné. Jistě, tradiční a nejjednodušší je najít a popravit viníky. Ale problém bude doutnat dál, protože, připomeňme Thomase, „jestliže je třetina redakce přesvědčena o manipulaci a cenzuře, chová se nutně podle toho“.

25. listopadu 2013
PhDr. Milan Šmíd
smid@fsv.cuni.cz